

О. В. Паска

Львівщина як освітній центр: передумови та напрями розвитку

Аналізуються місце освіти у ВРП Львівщини та динаміка зайнятого у сфері науки населення регіону у 2012-2018 рр. Досліджуються причини професійно-кваліфікаційного дисбалансу ринку праці Львівщини. Визначаються тенденції, які характеризують демографічну ситуацію у Львівській області, та їхні соціально-демографічні наслідки. Аналізується динаміка кількості закладів освітньої інфраструктури та споживачів освітніх послуг у регіоні у 2012-2019 рр. Розглядаються трансформаційні процеси у сфері вищої освіти. Аналізуються результати вступної кампанії 2020 р. до закладів вищої освіти Львівщини. Визначаються напрями політики залучення молоді до навчання в регіоні та рекомендуються заходи для її реалізації.

Ключові слова: демографічна ситуація, освітня інфраструктура, споживачі освітніх послуг, регіональна політика в освітній сфері.

Постановка проблеми. В умовах вичерпання традиційних факторів економічного зростання першочергового значення набувають такі чинники, як інноваційність, креативність, спроможність до саморозвитку людського капіталу. Прогресивний розвиток соціально-економічної системи регіону безпосередньо залежить від її здатності генерувати нові та використовувати набуті знання, що вимагає перманентної уваги до сфери освіти в регіоні та обумовлює необхідність її постійного оновлення.

Львівщина традиційно займала позицію освітньо-наукового центру України, який не лише працював на соціально-економічний потенціал Львівської області, але й визначав освітні тренди інших регіонів, продукуючи кадрове забезпечення для їх розвитку.

Новими масштабними викликами для сфери освіти на сучасному етапі стали: значне скорочення чисельності споживачів освітніх послуг, спричинене низхідним демографічним трендом; зміна підходів до формування системи та управління освітою, зумовлених процесами децентралізації; необхідність функціонування в умовах поширення пандемії COVID-19. Водночас прийняття низки законодавчих актів, які формують підвалини нової концепції розвитку освіти в державі (закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», затверджена концепція «Нової української школи» на 2017-2029 роки, а також відповідні постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України) вимагають системних змін у сфері освіти на регіональному та локальному рівнях.

Аналіз останніх досліджень. Питання дослідження ролі освіти у розвитку економіки регіону та вироблення регіональної політики її розвитку розглядалися такими вітчизняними та зарубіжними вченими, як Є. Болгова [1], Б. Горовска-Фелс, Б. Платос [2], Р. Козма [3], Л. Семів [4], Н. Тарасенко [5], А. Шевчук [6] та іншими, зокрема [7].

Метою статті є оцінювання потенціалу та визначення напрямів розвитку Львівщини як освітнього центру.

Основні результати дослідження. За даними Державної служби статистики України, ВРП Львівщини становить 5%¹ у структурі ВВП України. Основними видами економічної діяльності в регіоні, які фактично формують спеціалізацію області, є промисловість (22% ВДВ області), торгівля (16%) та сільське господарство (9%). Зазначимо, роль промисловості та сільського господарства в регіоні

© О. В. Паска, 2020.

¹ Тут і далі по тексту використані розрахунки автора на основі даних [8].

зростає впродовж останніх років. Водночас частка освіти у ВРП Львівщини з 2012 р. зменшилась з 8,4 до 6,9% (рис. 1).

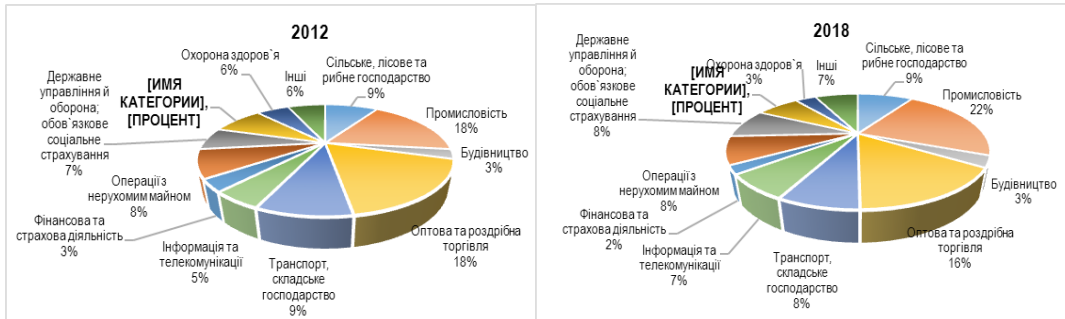

Рис. 1. Структура валової доданої вартості Львівської області у 2012 та 2018 рр.

Джерело: за даними [8].

Чисельність зайнятого населення в регіоні з 2012 р. скоротилась на 28,8 тис. осіб. Водночас мають місце значно вищі темпи скорочення чисельності зайнятих у сфері освіти Львівщини, аніж загалом. За період з 2012 р. чисельність зайнятих в освіті зменшилась на 6,5%, натомість загальна кількість зайнятих в області зменшилась на 3,5% (табл. 1). Станом на 1.01.2020 р. у сфері освіти Львівщини працювало 98,3 тис. осіб, що становить 9,2% загальної кількості зайнятих в області (у 2012 р. частка зайнятих в освіті становила 9,6%).

Професійно-кваліфікаційний дисбаланс ринку праці Львівської області спричинений тим, що 59,8% безробітних мають вищу освіту, тоді як у банку вакансій, зареєстрованих у Львівському обласному центрі зайнятості, 76,3% пропозицій працевлаштування для представників робітничих професій. За видами економічної діяльності: кожна п'ята вакансія пропонувалася на підприємствах та установах переробної промисловості; 16% – в оптовій та роздрібній торгівлі; 10% – у сільському, лісовому та рибному господарстві. У розрізі професій найбільший попит роботодавців спостерігається на кваліфікованих робітників (водіїв, трактористів, швачок, електромонтерів, слюсарів, електрогазоварників, токарів, дорожніх робітників, мулярів, продавців, кухарів, молодших медичних сестер, соціальних робітників тощо), а також на професіоналів і фахівців з досвідом роботи (бухгалтерів, лікарів, спеціалістів державної служби, вчителів, юристів, фармацевтів, провізорів, інженерів різних галузей).

Вагомою причиною такої ситуації є рівень оплати праці у сфері освіти, який традиційно є нижчим, аніж в інших сферах економічної діяльності. У 2019 р. середня зарплата в освіті становила 8034 грн за середньої зарплати у Львівській області 9271 грн (тобто на 14% менше). Крім цього, індекс зростання зарплати в освіті в регіоні впродовж 2014-2019 рр. був нижчим, ніж в економіці загалом (за винятком 2017 р.). Така ситуація з оплатою праці в освіті дискредитує освітню діяльність як таку і не додає їй престижності.

Демографічну ситуацію у Львівській області, яка лежить в основі визначення потреби в освітніх послугах у найближчій перспективі, характеризують такі тенденції:

- зниження рівня народжуваності та поступове зменшення кількості дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку впродовж наступного стратегічного періоду обумовлюють скорочення потреби місць у дошкільних закладах і щорічне зменшення кількості першокласників. Згідно з

Таблиця 1
Динаміка зайнятого населення у віці 15-70 років за видами економічної діяльності у Львівській області у 2012-2018 рр., тис. осіб

Види економічної діяльності	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2012 р., %
<i>Усього</i>	<i>1099,90</i>	<i>1104,70</i>	<i>1038,20</i>	<i>1042,00</i>	<i>1047,00</i>	<i>1050,80</i>	<i>1061,20</i>	<i>96,5</i>
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство та рибне господарство	205,1	219,4	189,2	184	191,5	191,5	194,8	95,0
Промисловість	158,9	158,3	154,2	148,7	148,9	158,4	155,4	97,8
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	14,8	14,9	14,7	13,6	12,7	12,3	11,7	79,1
Переробна промисловість	122	120,1	116,8	113,4	115,6	125,6	124	101,6
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	16,1	16,6	16,1	15,6	14,9	14,7	14,2	88,2
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	6	6,7	6,6	6,1	5,7	5,8	5,5	91,7
Будівництво	78,7	78,9	67,7	67	69,5	67,5	70,1	89,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	200,8	202,9	189,3	194	191,4	192,4	203,4	101,3
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	66	65,9	64,1	63,1	63,6	63,4	62,4	94,5
Тимчасове розміщення й організація харчування	24,8	24,7	24,8	24,4	24,1	24,4	24,3	98,0
Інформація та телекомунікації	19,9	18,8	18,7	18,1	18,1	18	17,9	89,9
Фінансова та страхова діяльність	14,5	13,1	12,7	12	11,3	11,3	11,2	77,2
Операції з нерухомим майном	15,4	12,1	12,2	12,4	12,9	13,1	15,9	103,2
Професійна, наукова та технічна діяльність	23,4	21,8	21,3	21,4	21,3	21,1	23,6	100,9
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	16,9	16,8	15,8	18,3	18	19,1	19	112,4
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	58,1	55,3	55,7	65,8	62,2	60,1	56,3	96,9
Освіта	105,1	103,3	103,2	104,5	103	100,4	98,3	93,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	77,8	79,2	77,7	75,1	74	73,6	71,8	92,3
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	11,1	11	10,6	12,2	12,9	12,7	12,5	112,6
Надання інших видів послуг	23,4	23,2	21	21	24,3	23,8	24,3	103,8

Джерело: за даними [8].

демографічним прогнозом до 2030 р. частка осіб допрацевдатного віку порівняно з 2018 р. зменшиться на 3,1% (з 460,6 тис. осіб до 369,2 тис. осіб). Серед основних соціально-демографічних наслідків цього слід назвати

зменшення абсолютної та відносної чисельності населення працездатного віку і дефіцит робочої сили, а також збільшення демографічного навантаження на працездатне населення. Зазначене обумовлює необхідність зростання якості освітньої підготовки майбутніх фахівців;

- структурні зміни розподілу населення за типом поселення засвідчують активізацію процесу урбанізації: за 17 років, що минули від останнього перепису, міське населення області зменшилось лише на 1,4%, або на 21 тис. осіб, тоді як сільських жителів стало менше на 7,9% (на 83,5 тис. осіб);
- просторовий перерозподіл дітей у межах регіону. Впродовж останніх років має місце збільшення кількості дітей дошкільного віку у м. Львові, приміських Пустомитівському та Жовківському районах, а також Яворівському Кам'янка-Бузькому, Миколаївському районах. У той же час відбулось зменшення кількості дітей дошкільного віку у Бродівському, Сокальському, Жидачівському, Радеківському районах, а також у багатьох містах обласного значення, зокрема у Новому Роздолі, Червонограді, Дрогобичі, Бориславі, Самборі (рис. 2).

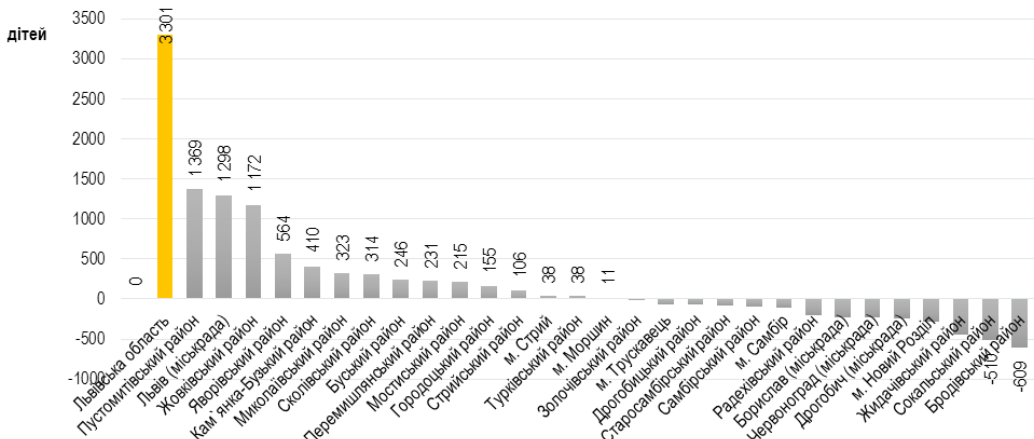

Рис. 2. Зміна кількості дітей дошкільного віку (0-6 років) у розрізі міст і районів Львівської області, 2019 р. до 2010 р.

Джерело: за даними [8].

Отже, демографічна ситуація в регіоні в наступному стратегічному періоді характеризуватиметься такими негативними тенденціями, як зменшення кількості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, зростання частки осіб післяпрацездатного віку, збільшення демографічного навантаження на працездатне населення. Важливим аспектом також є зменшення сільського населення та просторовий перерозподіл дітей у межах регіону, що спричинить диспропорції у навантаженні на освітню інфраструктуру. Крім цього, зростає актуальність освіти впродовж життя, розвитку університетів «срібного віку», максимально точного визначення потреби регіону у фахівцях певних спеціальностей і зростання якості освітньої підготовки майбутніх фахівців, що дозволить уникнути деформацій ринку праці та непродуктивної зайнятості.

Упродовж останніх двадцяти п'яти років у регіоні спостерігається поступове зменшення кількості осіб, що навчаються у навчальних закладах: максимальною вона була у 2001 р. – 544,8 тис. осіб, мінімальною у 2015 р. – 414,8 тис. осіб. Станом на початок 2019/2020 навчального року у Львівській області навчалось 419,3 тис. осіб (рис. 3).

Водночас зауважимо, що кількість споживачів освітніх послуг у закладах загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти суттєво

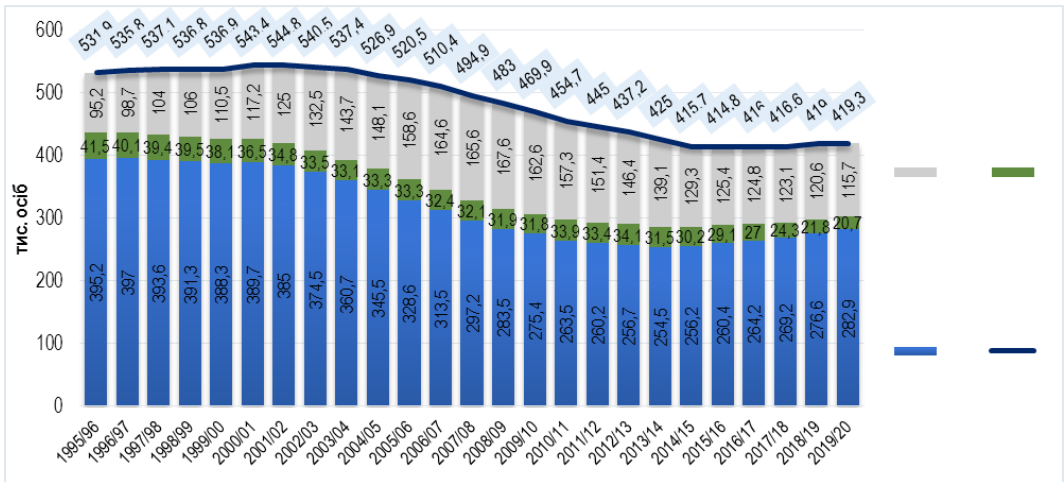

Рис. 3. Кількість осіб, які навчалися у навчальних закладах Львівщини, тис. осіб
Джерело: за даними [8].

зменшилась: з 395,2 до 282,9 тис. осіб у закладах загальної середньої освіти, з 41,5 до 20,7 тис. осіб (удвічі) у закладах професійної освіти. Натомість зростає кількість студентів закладів вищої освіти (ЗВО) – з 95,2 до 115,7 тис. осіб. Однак ситуація у вищій освіті є суто ситуативною і не обумовлена демографічними змінами чи тенденціями на ринку праці, тобто чинники зростання кількості студентів мають виключно поведінковий характер. Останнє десятиліття характеризується спадними тенденціями щодо кількості студентів ЗВО як у регіоні, так і в Україні загалом.

Упродовж 2012-2019 рр. кількість закладів освіти усіх рівнів (окрім дошкільної освіти) зменшилась. Трансформація мережі закладів повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти у бік зменшення здійснюється завдяки оптимізації їх кількості, що відбувається, наприклад, шляхом реорганізації (ліквідації) закладів повної загальної середньої освіти та утворення на їхній базі філій опорних закладів освіти. У 2019/2020 навчальному році прослідковується також зменшення загальної кількості закладів дошкільної освіти (табл. 2).

Виходячи з вимог до конкурентоспроможності випускника на ринку праці в умовах посилення позицій економіки знань, важливим фактором оцінки стану сфери освіти в регіоні є не лише розвиненість освітньої інфраструктури, але й якість освітніх послуг. У контексті підвищення та оцінювання якості загальної середньої освіти фахівці все частіше зупиняються на зовнішньому незалежному оцінюванні (ЗНО), адже воно ставить усіх випускників у рівні умови та є підсумком отриманих знань у навчальному закладі за весь період навчання.

Львівщина демонструє вищі, ніж середні по Україні, результати ЗНО майже за усіма типами навчальних закладів. У 2019 р. середній бал ЗНО з української мови та літератури випускників, що подолали поріг, для гімназій становив 172,9, спеціалізованих шкіл – 168,2, середньої загальноосвітньої школи – 157,0 (рис. 4). Найнижчі результати демонструють випускники закладів професійної (професійно-технічної) освіти: середній бал ЗНО з української мови та літератури – 118,2, частка випускників, що не пододала поріг – 47%². Оскільки заклади професійної (професійно-технічної освіти) спрямовані на підготовку фахівців, які володіють знаннями, уміннями та навичками за певною робітничою професією, для їх випускників варто

² Розрахунки автора за даними [9].

Таблиця 2

Динаміка кількості закладів освітньої інфраструктури Львівської області та споживачів освітніх послуг у 2012-2019 рр.

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Приріст / зменшення, 2019 р. до 2012 р.
Кількість закладів дошкільної освіти, одиниць	694	712	754	783	810	819	840	825	131
Кількість дітей у закладах дошкільної освіти, осіб	65052	67837	70142	70350	71849	72944	73353	72143	7091
Кількість закладів загальної середньої освіти, одиниць	1419	1410	1399	1386	1363	1262	1208	1194	-225
Кількість учнів, осіб	256668	254463	256208	260381	264231	269180	276585	282919	26251
Кількість закладів професійної (професійно-технічної) освіти, одиниць	62	62	62	62	60	59	57	57	-5
Кількість учнів, слухачів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, осіб	34067	31452	30210	29105	27002	24310	21785	20702	-13365
Кількість закладів передвищої та вищої освіти, одиниць	44	44	43	42	42	43	43	42	-2
Кількість студентів, осіб	146364	139070	129300	125353	124804	123148	120589	115700	-30664

Джерело: за даними [8].

запровадити професійні стандарти й визначати відповідність їм. ЗНО складатимуть випускники, які мають намір вступати до закладів вищої освіти.

Щодо оцінювання якості освітніх послуг закладів вищої та професійної (професійно-технічної) освіти, то її визначальним критерієм є відповідність знань і компетентностей випускника запитам ринку праці та його конкурентоспроможність на цьому ринку. За суттєвого зменшення впродовж 2012-2019 рр. кількості студентів закладів вищої освіти кількість останніх практично не змінилась. Трансформаційні процеси у вищій освіті супроводжуються такими тенденціями,

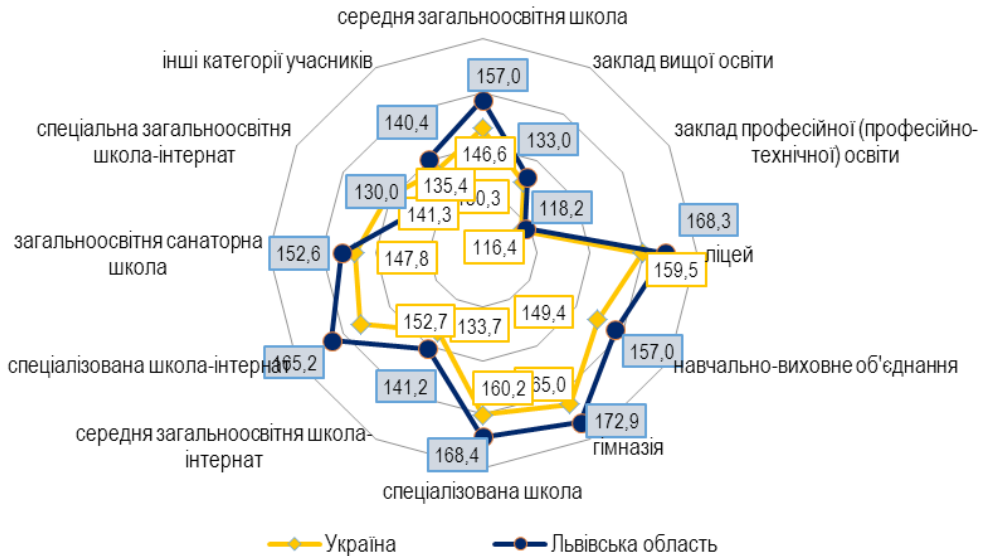

Рис. 4. Середній бал ЗНО з української мови та літератури у 2019 р. за типами навчальних закладів
Джерело: за даними [9].

як швидкий розвиток великих університетів і втрата позицій невеликих установ з нижчою якістю послуг. За останні 30 років рівень освіти в Україні значно зріс, особливо у сфері вищої освіти. А за показником охоплення населення вищою освітою Україна навіть перевищує показники інших країн з високим рівнем доходів (на кшталт Великої Британії та Німеччини). Одним із часткових пояснень таких показників є законодавство України, згідно з яким коледжі та технічні училища донедавна вважались частиною системи вищої освіти. Станом на 2017/2018 навчальний рік рівень охоплення вищою освітою сягнув 82%. Частка населення у віці понад 25 років з вищою та незакінченою вищою освітою перевищила 40%, що перевершує середній показник країн-членів ОЕСР і багатьох інших країн [10].

Утім, результати навчання серед учнів середніх шкіл і рівень функціональної грамотності³ серед дорослих з вищою освітою відстають від показників інших країн. Так, показники функціональної грамотності, визначені в межах проведеного Світовим банком дослідження «Навички для зайнятості та продуктивності» (STEP), указують на те, що вищий рівень освіти не гарантує наявності навіть базових когнітивних навичок або досягнення вищого рівня таких навичок порівняно з іншими країнами.

Щобільше, найкращі з тих, хто здобув лише загальну середню освіту в Україні, одержали вищі бали за рівень функціональної грамотності, ніж понад 50% випускників ЗВО, що вказує на значні розбіжності в результатах навчання [10].

Зазначене свідчить про необхідність удосконалення сучасних освітніх програм у закладах вищої та професійної (професійно-технічної) освіти в Україні загалом. Водночас слід зауважити, що впродовж останніх років провідні львівські

³ Поняття «функціональна грамотність» (англ. *functional literacy*) означає здатність індивіда розуміти та використовувати різні типи інформації для успішного функціонування в умовах сучасного суспільства у побутовому, професійному та громадському житті.

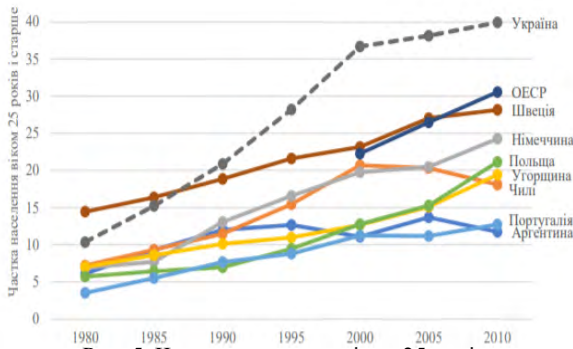

Рис. 5. Частка населення віком 25 років і старше і старше, яке має вищу освіту

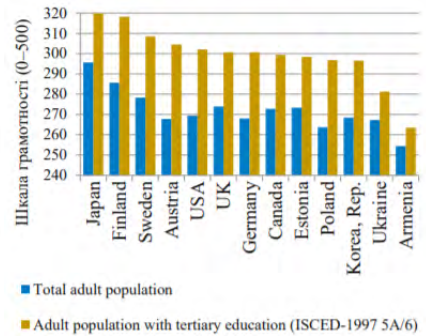

Рис. 6. Функціональна грамотність дорослого населення (2011-2013 рр.)

Джерело: за даними [11].

університети виграють конкурентну боротьбу за майбутнього студента. Приміром, Львівський національний університет імені Івана Франка та Національний університет «Львівська політехніка» вже традиційно потрапляють у десятку лідерів за кількістю поданих заяв серед ЗВО України. У 2020 р. Львівський національний університет імені Івана Франка опинився на третьому місці, абітурієнти подали у цей навчальний заклад 46 тис. заяв. Національний університет «Львівська політехніка» з 42 тис. зареєстрованими на вступ заявами посів четверте місце рейтингу [12].

Загалом за результатами вступної кампанії 2020 р. до ЗВО Львівщини подало заяви 153 615 вступників, що становить близько 10% усіх заяв по Україні. Більша кількість заяв була подана лише у заклади Київської та Харківської областей [12]. Значною мірою такі результати є ситуативними – складна геополітична ситуація на Сході країни та російська агресія зробили Львів популярним місцем навчання для молоді із східних і центральних регіонів України.

В умовах депопуляції та старіння населення усі розвинені країни та регіони ведуть боротьбу за молодих людей, які в перспективі залишаються працювати, створюють сім'ї та стають основою трудового потенціалу. Студенти рейтингових закладів вищої освіти (які приїхали з-за меж регіону) спроможні в перспективі стати освіченими, креативними, підприємливими мешканцями регіону. Однак ці позитивні тренди за умови відповідної політики регіональних органів влади та самих львівських ЗВО можуть набуті розвитку.

На нашу думку, основними напрямками такої політики можуть стати:

- популяризація Львівщини як освітнього центру;
- зниження рівня освітньої еміграції;
- цифровізація освітнього процесу;
- стимулювання наукової діяльності учнів і молоді.

Популяризація Львівщини як освітнього центру можлива за активного просування маркетингових заходів з позиціонування бренду освіти Львівщини в національному інформаційному просторі, інформування щодо освітнього потенціалу Львівщини за межами регіону, поширення інформації щодо кращих практик, успішних закладів і кар'єрних досягнень випускників закладів вищої та професійної (професійно-технічної) освіти регіону. Важливим чинником досягнення успіху в цьому напрямі є модернізація сучасної мережі гуртожитків і будівництво нових, адже вже сьогодні запит на місця в гуртожитках не відповідає їх наявній кількості. Не говорячи вже про стан багатьох з них.

Не менш важливим напрямом є зниження рівня освітньої міграції випускників шкіл Львівщини. Явище переїзду випускників шкіл Львівщини на навчання за програмами бакалаврської освіти до країн-членів ЄС, особливо Польщі, останніми роками набуває чим більшого поширення. Офіційної статистики немає, але за приблизними підрахунками кількість українських студентів у ЄС становить від 60 до 70 тис., тільки у Польщі – понад 30 тис. Українці становлять 55% усіх закордонних студентів цієї країни. За результатами проведених опитувань, лише 9% з них планує повернутись на Батьківщину, 28% – залишитись у Польщі, 29% – переїхати в іншу країну-член ЄС. Більшість з цих студентів є випускниками шкіл західної частини України, переважно з Львівщини [13].

Ця тенденція є негативною для економіки Львівської області. Наразі відбувається відтік фінансових ресурсів з області. Студенти оплачують за навчання, несуть витрати на проживання тощо. Ці кошти могли би вкладатись у економіку Львівщини, сприяти розвитку платоспроможного попиту, стимулювати економічні процеси.

У перспективі більшість з цих студентів залишаться працювати у Польщі, а економіка регіону втратить кваліфіковану робочу силу, що негативно впливатиме на регіональний ВВП, сплату податків до бюджету, розвиток економіки області. Варто також пам'ятати, що саме місцеві бюджети фінансували їх навчання у школах тощо.

Означені проблеми однозначно спричинені загальною макроекономічною і політичною ситуацією в Україні, водночас на регіональному рівні вони можуть бути частково нівельовані через застосування інструментів роз'яснювальної роботи серед випускників шкіл, підвищення якості освітніх послуг ПТО та ЗВО, налагодження академічної мобільності, подальшу інтеграцію закладів освіти в міжнародний освітній і науковий простір.

Необхідною умовою розбудови системи освіти регіону є її цифровізація. Питання ще більше загострилося через пандемію коронавірусу COVID-19, карантинні заходи та необхідність дистанційного навчання. Цифровізація освіти – впровадження в освітній процес на всіх рівнях сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку у молоді навичок ХХІ ст. (зокрема аналізу достовірності отримуваної інформації, застосування критичного мислення), максимальне використання у навчальному процесі різноманітного мультимедійного контенту, інтенсифікація освітнього процесу завдяки застосуванню інтерактивних методів навчання.

Цифровізація (діджиталізація) освітнього процесу спричинена потребою у широкому впровадженні інноваційних технологій, появою нових вимог до фахівців, зокрема до формування ключових компетентностей, і нового цифрового покоління (з особливими соціально-психологічними характеристиками). Завдяки ретельно організованому цифровому середовищу освіта стає більш доступною і комфортною, що вкрай важливо за умов мінімальних затрат – часових, фінансових і людських ресурсів. А для сучасної молоді це ще й звична площина, в якій є всі умови для розвитку, своєрідний ліфтинг для реалізації індивідуальності кожної людини та комфортного упровадження інновацій. Водночас повна діджиталізація освіти передбачає цілу низку дій. Насамперед це розбудова сучасної інфраструктури, модернізація навчально-методичних комплексів викладання предметів, а також підготовка кваліфікованих фахівців, котрі володіють цифровою компетентністю. Така грамотність є пріоритетною, адже дозволяє набувати компетенцій в інших сферах більш ефективно, витрачаючи менше зусиль і часу.

Серед першочергових заходів у цьому напрямі мають стати: забезпечення закладів освіти сучасним комп'ютерним обладнанням і широкодіагновим інтернетом; розвиток професійних цифрових компетентностей педагогічних працівників; підтримка розроблення закладами освіти власних інформаційних

освітніх середовищ з використанням платформи дистанційного навчання; впровадження інноваційних технологій навчання, зокрема в організації дистанційного та змішаного навчання; налагодження співпраці закладів освіти з ІТ-компаніями, державними, приватними та громадськими організаціями щодо підтримання, розвитку та поширення позитивних прикладів використання цифрових технологій і віддаленого навчання для різних категорій здобувачів освіти.

Висновки. Сучасні виклики розвитку сфери освіти та зростання її ролі у формуванні знаннеорієнтованого суспільства вимагають її розвитку на інноваційних засадах. У цьому напрямі доцільно використати модель хабу як організаційного підґрунтя розвитку освітньої сфери в регіоні.

Освітній хаб слід розглядати як перспективну точку росту інноваційної знаннеорієнтованої економіки регіону, водночас його мотивами можуть стати: нарощення та осучаснення освітнього потенціалу закладів освіти регіону; розвиток зв'язків між ПТО, ЗВО та бізнесом; включення регіону у світовий освітній простір; налагодження партнерських відносин між українськими та європейськими закладами освіти; формування центрів креативного розвитку учнів і молоді; формування мережевої взаємодії між закладами освіти, науки, бізнесу як у межах регіону, так і за його межами. Ефективна робота освітнього хабу дасть додатковий імпульс мобілізації кадрів для освіти, що дозволить сформувати ядро – носіїв нової культури, сконцентрувати креативних людей у регіоні.

Список використаних джерел

1. Болгова Е. В. Экономическая роль образования: статистический парадокс или проблемы эффективности? *Креативная экономика*. 2011. № 10(58). С. 68-73.
2. Gorowska-Fells B. Platos B. *Zestawienie systemów edukacji w krajach Unii Europejskiej i EOG*. Warszawa, 2009. 85 s.
3. Kozma R. Policy for educational transformation: An educational policy brief. 2010. 22 p. *Intel Corporation: Website*. URL: <https://www.intel.com/content/dam/www/program/education/us/en/documents/education-policy.pdf>
4. Семів Л. Система управління підготовкою робітничих кадрів Львівської області: стан та напрями вдосконалення. Львів: ІРД НАНУ, 2008. 147 с.
5. Тарасенко Н. Децентралізація освіти в Україні: плани, проблеми, перспективи. 2018. *Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади*: сайт. URL: <http://адмреф.сіаз.укр/160-detsentralizatsiyaosviti-v-ukrajini-plani-problemi-perspektivi-2.html>
6. Шевчук А. В. *Освітні системи: теорія, методологія, практика інноваційного розвитку*. Львів: ІРД НАН України, 2013. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20130302.pdf>
7. *Інтелектуально-інноваційний розвиток регіону в контексті євроінтеграції*: монографія / наук. ред. Л. К. Семів. Львів: ІРД НАН України, 2009. 483 с.
8. *Головне управління статистики у Львівській області*: сайт. 2020. URL: <https://www.lv.ukrstat.gov.ua>
9. *Львівський регіональний центр оцінювання якості освіти*: сайт. 2019. URL: <https://lv.testportal.gov.ua>
10. Дослідження сфери освіти в Україні. До більшої результативності, справедливості та ефективності. 33 с. *World Bank*: сайт. 2019. URL: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/790931568661644788/pdf/Overview.pdf>
11. DataBank. Education Statistics. *The World Bank*: Website. 2019. URL: <https://databank.worldbank.org/source/education-statistics-%5e-all-indicators>
12. Кількість заяв вступників за регіонами. *Всупн. ОСВІТА. UA*: сайт. 2020. URL: <https://vstup.osvita.ua>
13. Другов О. До проблеми освітньої еміграції українців. *Освіта.ua*: сайт. 29.07.2020. URL: <https://osvita.ua/vnz/75342>

References

1. Bolgova, Ye. V. (2011). Ekonomicheskaya rol' obrazovaniya: statisticheskiy paradoks ili problemy effektivnosti? [The economic role of education: a statistical paradox or efficiency problems?]. *Kreativnaya ekonomika – Creative economy*, 10(58), 68-73. [in Russian].
2. Gorowska-Fells, B., & Platos, B. (2009). *Zestawienie systemów edukacji w krajach Unii Europejskiej i EOG [List of education systems in the European Union and EEA countries]*. Warsaw. [in Polish].
3. Kozma, R. (2010). Policy for educational transformation: An educational policy brief. *Intel Corporation: Website*. Retrieved from <https://www.intel.com/content/dam/www/program/education/us/en/documents/education-policy.pdf>

4. Semiv, L. (2008). *Systema upravlinnya pidhotovkoyu robotnychykh kadriv L'vivs'koyi oblasti: stan ta napryamy vdoskonalennya [Management system for the training of workers in the Lviv region: the state and areas for improvement]*. Lviv: Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
5. Tarasenko, N. (2018). Detsentralizatsiya osvity v Ukraini: plany, problemy, perspektyvy [Decentralization of education in Ukraine: plans, problems, prospects]. Retrieved from <http://адмреф.сiaz.укр/160-detsentralizatsiyaosviti-v-ukrajini-plani-problemi-perspektivi-2.html> [in Ukrainian].
6. Shevchuk, A. V. (2013). *Osvitni systemy: teoriya, metodolohiya, praktyka innovatsiynoho rozvytku [Educational systems: theory, methodology, practice of innovative development]*. Lviv: Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. Retrieved from <http://ird.gov.ua/irdp/p20130302.pdf> [in Ukrainian].
7. Semiv, L. K. (Ed.) (2009). *Intelektual'no-innovatsiynyy rozvytok rehionu v konteksti yevrointehratsiyi [Intellectual and innovative development of the region in the context of European integration]*. Lviv: Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
8. *Main Department of Statistics in Lviv Region*: Website (2020). Retrieved from <https://www.lv.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
9. *Lviv Regional Center for Educational Quality Assessment*: Website (2019). Retrieved from <https://lv.testportal.gov.ua> [in Ukrainian].
10. Doslidzhennya sfery osvity v Ukraini. Do bil'shoiy rezul'tatyvnosti, spravedyvosti ta efektyvnosti [Research in the field of education in Ukraine. To greater efficiency, fairness and efficiency] (2019). *World Bank*: Website. Retrieved from <http://documents1.worldbank.org/curated/en/790931568661644788/pdf/Overview.pdf> [in Ukrainian].
11. DataBank. Education Statistics (2019). *The World Bank*: Website. Retrieved from <https://databank.worldbank.org/source/education-statistics-%5e-all-indicators>
12. Kil'kist' zayav vstupnykiv za rehionamy [Number of applications by entrants by region] (2020). *Vstup.osvita.ua*: Website. Retrieved from <https://vstup.osvita.ua> [in Ukrainian].
13. Druhov, O. (2020, Jul 29). Do problemy osvity'oyi emigratsiyi ukraiyntsv [To the problem of educational emigration of Ukrainians]. *Osvita.ua*: Website. Retrieved from <https://osvita.ua/vnz/75342> [in Ukrainian].

Paska O. V. Lvivska oblast as an educational center: development preconditions and directions.

The paper evaluates the capacity and defines the development directions for Lvivska oblast as an educational center. The place of education in the GRP of Lvivska oblast and dynamics of employed in science in the region in 2012-2018 are analyzed. The reasons for professional and qualification misbalance at the labor market of Lvivska oblast are examined. The trends that characterize the demographic situation in Lvivska oblast and their socio-demographic consequences for the nearest future are determined. The falling birth rate causes the reduced need for places in pre-school establishments and the annual decline in the number of first-grade pupils, thus leading to the falling number of the working-age population and workforce deficit as well as growing demographic load on the working population. Structural changes in the population distribution by the type of settlement testify to the activation of urbanization processes. The ongoing spatial redistribution of children within the region will lead to misbalances in the load on the educational infrastructure. The gradual decline in the number of persons studying in the general secondary education and vocational establishments and growing number of students in higher educational establishments are emphasized. The dynamics of the number of educational facilities and consumers of educational services in the region is analyzed, and the falling number of educational facilities of all levels (excluding the pre-school one) in 2012-2019 is emphasized. The results of the external independent evaluation on Ukrainian language and literature of the 2019 graduates in Lvivska oblast by the types of educational establishments. Transformation processes in higher education are examined, including the optimization of the number of educational establishments, quick development of large universities, losing the positions by small establishments with lower quality of services, and growing education level. A hub is suggested to be used as an organizational ground for the development of an educational domain in the region.

Key words: demographic situation, education infrastructure, consumers of educational services, regional policy in education.

Паска Олег Володимирович – кандидат наук з державного управління, директор департаменту освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації (e-mail: paskaoleh@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9058-5169>).

Paska Oleh Volodymyrovych – Ph.D. (St.Man.), Director of the Department of Education and Science of the Lviv Regional State Administration.

Надійшло 03.09.2020 р.